# Joan Fuster - Levante - 08/07/2017

# Joan Fuster

## 25 anys sense l'escriptor de Sueca

## L'herència literària

Ara que fa vint-i-cinc anys de la mort de Joan Fuster seria un bon moment per avaluar el que queda del Fuster viu.

**Joan Garí**
Escriptor

Quan un autor passa avall, arriba el moment dels homenatges, dels ditirambes i de les canonitzacions. Tot això ho hem sabut fer molt bé. Però Fuster –ningú és perfecte– era escriptor, i els escriptors tenen una mena de posteritat molt diferent de les altres figures públiques. Qui llegeix ara –qui rellegeix, si ho preferiu– l'autor de *El descrèdit de la realitat*? A vegades tinc tendència a sospitar que els únics implicats en aquesta operació són els esforçats membres de la universitat, que han trobat en el nostre creador una matèria excel·lent per bastir tota mena d'artefactes doctorals, predoctorals o postdoctorals. I està molt bé, no cal dir-ho. Però un escriptor sense lectors «normals» és un escriptor definitivament mort i això és un excés que no estic segur que estiguem en condicions de permetre'ns. Al capdavall, quants grans autors, de l'estirp de Fuster, hem tingut els valencians en els últims cent anys?

Mentre descansem de les preguntes retòriques, m'agradaria dir que aquest article vol posar el focus no en la posteritat del Fuster pare de la pàtria, gran ideòleg i consciència incorrupta del País Valencià, sinó en la seua influència entre els valencians que, després d'ell –i, en gran part, sota la seua influència–, s'han dedicat a la literatura. I és que de vegades fa la impressió que bona cosa del que s'ha escrit del de Sueca *post mortem* és el resultat de mastegar a consciència un parell de frases tòpiques: aquella on afirmava la «catalanitat» dels valencians i aquella altra que resava «El País Valencià serà d'esquerres o no serà». No puc imaginar un llegat més malèfic per a l'autor de pàgines memorables (moltes pàgines i molt memorables) que quedar reduït a la faceta que ell mateix més menystenia de la seua biografia. Un escriptor fa literatura. Un intel·lectual compromès es parteix la cara per les seues idees. I quan tot passa, el que queda, si ha de quedar alguna cosa, ha de ser la literatura.

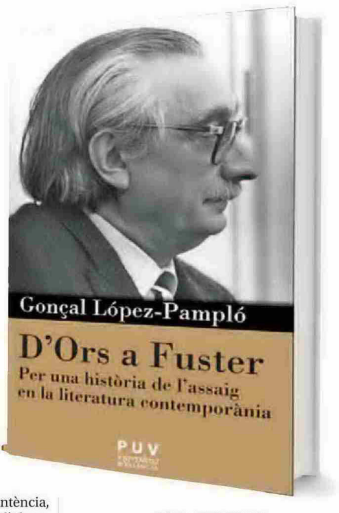
Ja sabem bé que Fuster feia assaig. Però, què és exactament l'assaig? A jutjar per certes praxis modernes, deu ser tot llibre que no és ni una novel·la, ni un poemari ni una obra de teatre… I, tanmateix, l'autor de *Causar-se d'esperar* va definir molt bé el seu territori natural, tal com l'havia après del vell Montaigne: agitar idees, posar-les en quarantena, examinar(-se)-les. Fa molts anys vaig llegir un volum de Josep Iborra on explicava amb gran claredat la concepció de l'assaig del seu mestre i amic: *Fuster portàtil* (1982). Es veu, però, que no va ser un llibre amb massa èxit, perquè ara mateix encara ens preguntem què deu ser això de la literatura assagística.

Gonçal López Pampló, per exemple, acaba de publicar una petita avaluació del fenomen (*D'Ors a Fuster. Per una història de l'assaig en la literatura contemporània*. PUV). Era necessari, diria, que algú des de l'acadèmia parara una mica d'atenció en aquest aspecte, precisament el que desperta més dubtes entre el personal afectat. Pampló, molt influït pel estudis de pragmàtica ara en boga, ens explica la seua visió del fenomen i fins i tot ofereix una definició: «l'assaig és un gènere literari escrit en prosa que planteja un pacte de lectura en el qual el referent textual està integrat per elements semàntics que procedeixen de la realitat efectiva i que s'interpreten de manera versemblant». Segons això, un assaig de debò estableix un «pacte autobiogràfic» amb el lector i es vehicula a través de l'argumentació.

Tinc algunes discrepàncies de fons amb aquesta definició, bàsicament perquè crec que tot assagista autèntic és un narrador i que un dels elements essencials per avaluar-lo ha de ser la qualitat de la frase. No és cap casualitat que Fuster fora un gran aforista (i també Josep Pla, inadvertidament). L'aforisme és un microassaig, el mínim acte literari possible. La condició fragmentària del gènere exigeix que l'assagista haja de concentrar l'escriptura en cada simple sentència, d'on emergiran tot de conceptes –d'idees– que dotaran de substància (de pulsió narrativa) la seua prosa. També diu Pampló que l'assaig exclou radicalment la ficció però això seria en el segle XX. Precisament si les successives generacions aportem alguna cosa són aquesta mena de canvis: ni Fuster escrivia igual que Montaigne ni alguns dels que ens dediquem al gènere ara mateix ho fem igual que el de Sueca. Això, lluny de ser un empobriment, forma part de la riquesa intrínseca d'un ecosistema literari. Parafrasejant Xavier Pla, és la «veritat literària» el que cal buscar en els grans assagistes, i no el mite de la «veritat biogràfica».

El que fa molt bé Pampló és evidenciar la ridícula situació que vivim ara mateix amb els premis literaris. És comestible que quasi mai cap dels grans premis «d'Assaig» (així autoanomenats) de la literatura catalana actual es concedisca a autèntics assajos? Parle del «Joan Fuster» de València, del «Carles Rahola» de Girona, del «Josep Vallverdú» de Lleida o del que atorga Bromera a Alzira. Si *D'Ors a Fuster* ha de tindre alguna utilitat, hauria de ser traçar una ratlla definitiva entre un gènere literari tan respectacle com els altres i tota mena de volums, usualment de manufactura acadèmica, que usurpen el seu nom i acaparen els pocs recursos que hi dediquen institucions públiques i privades.

I mentrestant la vida passa, ja fa un quart de segle del traspàs de Fuster i l'assaig continua en el seu llimb habitual. Serà perquè, com deia Montaigne, «el més difícil és ser d'un mateix»…




D'ORS A FUSTER. PER UNA HISTÒRICA DE L'ASSAIG EN LA LITERATURA CONTEMPORÀNIA
**Gonçal López-Pampló**
▶ PUV (Universitat de València)
216 PÀGS. 14 €


Joan Fuster amb Josep Pla a Sueca, novembre de 1964.
DESTINO


Fuster al costat de Raimon al curs d'un acte de la discogràfica Edigsa.
HORACIO SEGUÍ


L'assagista en la seua taula habitual de treball.